

ONTWERP VAN MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Samenvatting

De voorliggende overeenkomst is een traditionele algemene kaderovereenkomst die drie aspecten behelst, met name het politieke, het economische en de samenwerking in verschillende andere domeinen.

Deze overeenkomst vormt een uitbreiding van de bestaande gemeenschappelijke verklaring van 2007 betreffende de onderlinge betrekkingen en samenwerking en dient de nieuwe juridische basis te worden van de relaties tussen de verschillende partijen.

Dit ontwerp van instemmingsdecreet kadert in de strategische doelstelling "Vlaanderen maakt deel uit van een slagkrachtige EU" uit de beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking.

2. Situering

2.1. De relaties tussen de Europese Unie, Vlaanderen en Nieuw-Zeeland

De Europese Unie

Nieuw-Zeeland heeft sterke historische en traditionele banden met Europa. Ongeveer 68% van de bevolking is van Europese oorsprong. Op 4 mei 1999 werd in Straatsburg een gezamenlijke verklaring inzake de betrekkingen tussen de Europese Unie en Nieuw-Zeeland ondertekend. Deze verklaring heeft tot doel de betrekkingen en samenwerking, op basis van in grote mate gedeelde belangen, verder te versterken. In 2004 werd een actieplan opgesteld. Op 21 september 2007 werd een nieuwe gezamenlijke verklaring tussen de EU en Nieuw-Zeeland inzake de betrekkingen en samenwerking gesloten. Deze gezamenlijke verklaring vormt momenteel de basis van de bilaterale betrekkingen.

Hoewel de EU een belangrijke handelspartner voor Nieuw-Zeeland blijft, ligt de focus van Nieuw-Zeeland inzake handel nog steeds op de landen van de regio Azië – Stille Oceaan. Nieuw-Zeeland neemt in 2015 de 50^e plaats in op de lijst van handelspartners van de EU. De EU is de tweede grootste handelspartner van Nieuw-Zeeland na Australië.

Op 29 oktober 2015 werd aangekondigd dat een uitgebreide vrijhandelsovereenkomst zal worden onderhandeld. De EU onderstreept dat de verdieping van de relaties met de regio Azië/Stille Oceaan belangrijk is voor economische groei binnen Europa en benadrukt dat dit tot uiting moet komen in het EU-handelsbeleid.

Vlaanderen

Tijdens de Eerste Wereldoorlog vochten in de frontstreek rond Ieper bij de geallieerde troepen ook soldaten uit de landen van het Gemenebest, onder wie ook vele Nieuw-Zeelanders. De datum 12 oktober 1917 heeft een bijzondere betekenis voor Nieuw-Zeeland. Op die dag werd immers de bloedigste dag uit de geschiedenis van Nieuw-Zeeland uitgevochten. In nauwelijks 4 uur tijd vielen 2.700 slachtoffers tijdens de slag van Passendale. Vlaanderen heeft op 4 oktober 2007 een memorandum van overeenstemming gesloten met Nieuw-Zeeland inzake de samenwerking op het vlak van de gezamenlijke geschiedenis van de Wereldoorlogen van de twintigste eeuw.

Op het vlak van buitenlandse handel bekleedde Nieuw-Zeeland in 2015 de 80^e plaats op de lijst van Vlaamse exportbestemmingen met een totale uitvoer van ongeveer 158,6 miljoen euro. De Vlaamse import uit Nieuw-Zeeland bedroeg in 2015 ongeveer 268 miljoen euro, wat goed was voor een 62^e plaats.

2.2. Een schets van het partnerland

Algemeen

Nieuw-Zeeland bestaat uit twee grote eilanden en een aantal kleinere eilanden en is gelegen in het zuidwesten van de Stille Oceaan. Verder zijn er ook vier overzeese gebiedsdelen, met name de Cookeilanden, Tokelau, Ross Dependency en Niue die onder het bestuur van Nieuw-Zeeland vallen. Ross Dependency is een territoriale claim van Nieuw-Zeeland op Antarctica. De overige drie gebieden zijn autonome parlementaire democratieën in vrije associatie met Nieuw-Zeeland.

Sinds 1 januari 1907 is Nieuw-Zeeland onafhankelijk van het Verenigd Koninkrijk. Nieuw-Zeeland heeft een ongeschreven grondwet. Het is een constitutionele monarchie en lid van het Gemenebest van Naties. Koningin Elizabeth II is het staatshoofd. Zij wordt vertegenwoordigd door een gouverneur-generaal. De eerste minister, het hoofd van de regering, is de leider van de meerderheidspartij of coalitie en wordt benoemd door de gouverneur-generaal. Het parlement bestaat uit één kamer met 120 leden. Het kiesstelsel waarborgt echter een evenredige vertegenwoordiging en dit heeft na sommige verkiezingen extra zetels tot gevolg. Zo krijgen ook de kleinere partijen een kans. Tussen 1999 en 2008 was Labour aan de macht, maar sinds 2008 regeert de Nationale Partij.

Economische gegevens

Nieuw-Zeeland is een moderne geïndustrialiseerde natie met een vrijemarkteconomie. Het land vormt tevens de toegangspoort naar de eilanden in de Stille Oceaan. Nieuw-Zeeland is sterk afhankelijk van de internationale handel.

De land- en tuinbouw is de grootste exportsector van Nieuw-Zeeland en een groeiende technologische kweekvijver. Nieuw-Zeeland is wereldleider in de ontwikkeling en toepassing van traceerbaarheid, automatisering, bewaking en beheer op afstand.

Buitenlands beleid

Nieuw-Zeeland is lid van de Verenigde Naties, APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation), de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en ANZUS (Security Treaty between Australia, New Zealand and the United States of America).

3. Inhoud

De partnerschapsovereenkomst is een traditionele algemene kaderovereenkomst die drie aspecten behelst, met name het politieke, het economische en de samenwerking in verschillende andere domeinen. Deze kaderovereenkomst tussen de EU en Nieuw-Zeeland dient de nieuwe juridische basis te worden van de relaties tussen de verschillende partijen. De overeenkomst legt tevens de basis om meer specifieke technische akkoorden af te sluiten.

De voorliggende overeenkomst volgt in belangrijke mate de inhoud van de kaderakkoorden die met gelijkaardige partners werden afgesloten, met name Zuid-Korea, Canada, Australië en Japan. Het kaderakkoord tussen de EU en Zuid-Korea is in werking getreden op 1 juni 2014. Het akkoord met Canada werd ondertekend op 30 oktober 2016. Het akkoord met Australië werd reeds geparafeerd. De onderhandelingen met Japan lopen nog.

De partnerschapsovereenkomst met Nieuw-Zeeland telt 60 artikelen, verdeeld over 10 titels.

4. Procedureverloop

4.1. Totstandkoming

De Europese Commissie legde op 2 april 2012 een aanbeveling aan de Raad voor inzake het opstarten van de onderhandelingen met het oog op het sluiten van een kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en Nieuw-Zeeland. De Raad (Buitenlandse Zaken) hechtte tijdens zijn vergadering van 25 juni 2012 zijn goedkeuring aan de aanbeveling en machtigde de Europese Commissie om de onderhandelingen te openen. Er werden ook onderhandelingsrichtlijnen aangenomen.

De eerste onderhandelingsronde vond plaats op 23 en 24 juli 2012 in Wellington. De gesprekken toonden een grote mate van convergentie van ideeën aan. De tweede onderhandelingsronde vond plaats op 5 en 6 december 2012 in Brussel. Nieuw-Zeeland legde een nieuw ontwerp van overeenkomst voor dat enorm veel amendementen bevatte. Daarnaast werden meer dan 20 artikelen geschrapt, met name in het handelshoofdstuk. De EU bepleitte echter het behoud van de geschrapte artikelen. De ronde kon alsnog een goede vooruitgang doen optekenen. Er werd een derde onderhandelingsronde gehouden op 19 en 20 maart 2013 in Wellington. Tijdens de vierde onderhandelingsronde van 5 tot en met 7 juli 2013 kwam men, behoudens de institutionele bepalingen, tot een akkoord.

In de marge van de "Nuclear Summit" van 25 maart 2014 in Den Haag benadrukten de voorzitter van de Europese Raad, de commissievoorzitter en de Nieuw-Zeelandse premier het belang van een snelle afronding van de gesprekken. Een finaal akkoord werd bereikt tijdens de vijfde onderhandelingsronde van 23 tot 25 juli 2014 in Brussel.

De parafering van de ontwerptekst vond plaats op 27 januari 2015.

Op 18 februari 2015, werd het voorstel om een nieuwe clause over de voorlopige toepassing in te voegen in artikel 58 van de overeenkomst, voorgelegd aan de werkgroep Azië-Oceanië. Op 20 februari 2015 werd overeenstemming bereikt over die nieuwe clause inzake voorlopige toepassing.

4.2. Gemengd karakter en ondertekening

Tijdens zijn vergadering d.d. 26 maart 2015 legde de Werkgroep gemengde verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), het gemengde karakter van de overeenkomst vast. Zowel de federale overheid als de gewesten, de gemeenschappen, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest oefenen hun bevoegdheden uit. De voorzitter van de ICBB meldde in zijn brief van 9 juli 2015 dat geen enkel bezwaar werd geopperd. De ICBB heeft de consensus in de WGV dus stilzwijgend bekrachtigd en die bijgevolg uitvoerbaar gemaakt.

De overeenkomst werd op 5 oktober 2016 ondertekend volgens formule 3 van de ICBB, dit wil zeggen één enkele handtekening in naam van het Koninkrijk België, doch met vermelding van al de betrokken overheden onder de handtekening. Dit is de gebruikelijke formule voor de ondertekening door België van verdragen tussen de EU en derde landen.

4.3. Advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving

(p.m.)

II. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

In de preambule wordt onder meer gewezen op de nauwe historische, politieke en economische relaties tussen de EU en Nieuw-Zeeland, en de wil om de samenwerking te verdiepen op grond van gemeenschappelijke waarden en tot wederzijds voordeel.

Titel I – Algemene bepalingen (artikelen 1 – 4)

Deze overeenkomst heeft tot doel een versterkt partnerschap tussen de partijen op te bouwen en de samenwerking te verdiepen en te versterken (artikel 1).

Respect voor de democratische beginselen, de mensenrechten en de rechtsstaat vormen een essentieel element van deze overeenkomst. De partijen bevestigen hun verbintenis om duurzame ontwikkeling te bevorderen, samen te werken om het hoofd te bieden aan wereldwijde milieuproblemen, meer bepaald de gevolgen van de klimaatverandering en de globalisering, en bij te dragen tot het halen van de ontwikkelingsdoelstellingen. De uitvoering van deze overeenkomst berust op de beginselen van dialoog, wederzijds respect, gelijkwaardig partnerschap, consensus en eerbiediging van het internationaal recht.

Artikel 3 beschrijft de manier waarop de dialoog tussen de partijen wordt gevoerd. Artikel 4 stelt dat de partijen samenwerken en informatie uitwisselen in regionale en internationale fora en organisaties.

Titel II – Politieke dialoog en samenwerking inzake buitenlands beleid en veiligheid (artikelen 5 – 11)

Artikel 5 bevat het engagement van de partijen om de politieke dialoog te intensiveren, beschrijft het doel ervan en de manier waarop die dialoog wordt gevoerd. De partijen delen een engagement voor het bevorderen van de fundamentele beginselen rond democratische waarden, mensenrechten en de rechtsstaat en zullen samenwerken om deze beginselen te promoten ook in derde landen en waar nodig coördineren (artikel 6).

In deze titel gaat ook aandacht naar crisisbeheer (artikel 7), de strijd tegen de verspreiding van massavernietigingswapens en de overbrengingsmiddelen daarvan (artikel 8), het illegaal produceren en verhandelen van handvuurwapens en lichte wapens en munitie daarvoor (artikel 9), het Internationaal Strafhof (artikel 10) en de bestrijding van terrorisme (artikel 11).

Titel III – Samenwerking inzake mondiale ontwikkeling en humanitaire hulp (artikelen 12 en 13)

Deze titel beschrijft de samenwerking op het gebied van duurzame ontwikkeling in de ontwikkelingslanden om de armoede terug te dringen en bij te dragen tot een veilige, rechtvaardige en welvarende wereld (artikel 12) en de humanitaire hulp (artikel 13).

Titel IV – Samenwerking op economisch en handelsgebied (artikelen 14 – 28)

Deze titel heeft aandacht voor de dialoog inzake het economisch beleid en handels- en investeringsaangelegenheden. De partijen versterken de dialoog en stimuleren de uitwisseling van informatie en ervaringen over het macro-economisch beleid en macro-economische ontwikkelingen. Zij gaan een diepgaande dialoog aan ter bevordering van de handel in goederen, diensten en investeringen. Zij willen tevens een verbetering van de systemen voor boekhouding, financiële controle, toezicht en regelgeving voor het bank- en verzekeringswezen en andere onderdelen van de financiële sector (artikel 14).

De samenwerking heeft betrekking op sanitaire en fytosanitaire aangelegenheden (artikel 15), dierenwelzijn (artikel 16), technische handelsbelemmeringen (artikel 17), mededingingsbeleid (artikel 18), overheidsopdrachten (artikel 19), grondstoffen (artikel 20), de bescherming van intellectuele eigendomsrechten (artikel 21), douane (artikel 22), fiscaal gebied (artikel 23), transparantie (artikel 24), handel en duurzame ontwikkeling (artikel 25), dialoog met het maatschappelijk middenveld (artikel 26), de samenwerking tussen bedrijven (artikel 27) en toerisme (artikel 28).

Titel V – Samenwerking inzake recht, vrijheid en veiligheid (artikelen 29 – 37)

Artikelen 29 en 30 behandelen de juridische samenwerking en de samenwerking inzake wetshandhaving. Specifieke aandacht wordt gegeven aan de samenwerking op het gebied van de bestrijding van de georganiseerde misdaad en corruptie (artikel 31), de drugsbestrijding (artikel 32), de bestrijding van cybercriminaliteit (artikel 33), de bestrijding van witwaspraktijken en de financiering van terrorisme (artikel 34), asiel en migratie (artikel 35), consulaire bescherming (artikel 36) en het beschermen van persoonsgegevens (artikel 37).

Titel VI – Samenwerking op het gebied van onderzoek, innovatie en de informatiemaatschappij (artikelen 38 en 39)

De partijen komen overeen hun samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie te versterken (artikel 38).

De partijen erkennen het vitale belang van informatie en communicatietechnologie voor de economische en sociale ontwikkeling; de samenwerking richt zich onder meer op de uitwisseling van standpunten over verschillende aspecten van de informatiemaatschappij, de koppeling en interoperabiliteit van de netwerken, infrastructuur en diensten, de normalisering, certificering en verspreiding van nieuwe informatie- en communicatietechnologieën, de veiligheid van de informatie- en communicatietechnologieën en de internationale mobiele roamingkosten (artikel 39).

Titel VII – Samenwerking op het gebied van onderwijs, cultuur en persoonlijke contacten (artikelen 40 - 42)

De partijen erkennen de belangrijke bijdrage van onderwijs en opleiding tot het scheppen van werkgelegenheid en duurzame groei voor op kennis gebaseerde economieën (artikel 40). Zij zullen gepaste samenwerkingsactiviteiten opzetten, onder meer op het vlak van leermobiliteit en ondersteuning van beleidshervormingen.

Artikel 41 gaat over de samenwerking op het gebied van cultuur, de audiovisuele sector en de media. De partijen beogen een nauwere culturele samenwerking in de culturele en creatieve sectoren, teneinde onder meer wederzijds begrip en kennis van hun respectieve culturen te bevorderen. Zij streven naar een bevordering van culturele uitwisselingen en gezamenlijke initiatieven en naar samenwerking in internationale fora zoals de UNESCO om gemeenschappelijke doelstellingen na te streven en culturele diversiteit te bevorderen.

De partijen komen overeen de contacten tussen burgers te stimuleren. Dergelijke contacten omvatten onder meer uitwisselingen van ambtenaren en korte stages voor postdoctorale studenten (artikel 42).

Titel VIII – Samenwerking op het gebied van duurzame ontwikkeling, energie en vervoer (artikelen 43 - 51)

Diverse samenwerkingsgebieden worden in deze titel behandeld. Het betreft vaak domeinen waarin Vlaanderen belangrijke bevoegdheden heeft:

- milieu en natuurlijke hulpbronnen (artikel 43);
- volksgezondheid (artikel 44);
- klimaatverandering (artikel 45);
- energie (artikel 47);
- vervoer (artikel 48);
- landbouw, plattelandsontwikkeling en bosbouw (artikel 49);
- visserij en maritieme zaken (artikel 50); en,
- werkgelegenheid en sociale zaken (artikel 51).

Een ander samenwerkingsgebied dat in deze titel besproken wordt, is het voorkomen en beperken van natuurrampen en civiele bescherming (artikel 46).

Titel IX – Institutioneel kader (artikelen 52 – 54)

Artikel 52 bepaalt de verhouding tot de andere overeenkomsten of regelingen.

De partijen richten een Gemengde Commissie op die zorgt voor de goede werking en uitvoering van de overeenkomst, de prioriteiten vaststelt met betrekking tot de doelstellingen van de overeenkomst en die daartoe onder meer aanbevelingen doet voor de bevordering van de doelstellingen (artikel 53).

Tot slot worden in deze titel de modaliteiten voor de tenuitvoerlegging en de geschillenbeslechting besproken. Daarin wordt ook de procedure beschreven voor de opschorting of beëindiging van de overeenkomst ingeval van een ernstige en zwaarwegende schending van een van de essentiële elementen van de overeenkomst (artikel 54).

Titel X – Slotbepalingen (artikelen 55 – 60)

Deze titel bevat de gebruikelijke artikelen inzake de definitie van 'partijen' (artikel 55), wijzigingen (artikel 57), inwerkingtreding, looptijd en kennisgeving (artikel 58), territoriale toepassing (artikel 59) en authentieke teksten (artikel 60).

Artikel 56 stelt dat de partijen niet verplicht zijn informatie openbaar te maken indien zij dit in strijd achten met hun nationale veiligheid.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS